

ПОСТАНОВКИ В ПРЕДЛОЖЕНИЕТО ЗА РЕГЛАМЕНТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪВЕТ ЗА ОБЩА РАМКА НА СТАТИСТИЧЕСКИТЕ ДАННИ ЗА ЛИЦАТА И ДОМАКИНСТВОТА

Васил Бозев*

Въведение

Стратегията „Европа 2020“ използва показатели за наблюдение на водещи цели като подобряване на образователното равнище, намаляване на бедността, насърчаване на заетостта и социалното приобщаване. Затова в рамковия период 2013 - 2017 г. един от стълбовете на статистическата информационна система, върху които се поставя акцент, е социалният стълб. Във връзка с това Европейският парламент и Съветът предлагат регламент¹, който да модернизира събирането и да подобри съпоставимостта на статистическата информация в социалната система. Това не може да се осъществи без ясна европейска рамка, която да определи общи статистически понятия, отчетни формати и изисквания по отношение на качеството. Действайки поотделно, държавите членки трудно биха могли да постигнат тази съпоставимост помежду си. Това обаче може да се осъществи на равнище Европейски съюз (ЕС) въз основа на правен акт, който гарантира съгласуваност и съпоставимост на статистическата информация в областите на статистиката, обхванати от предложения акт.

1. Регламент COM(2016)551

Настоящият регламент се опитва да задоволи едновременно интересите на две групи страни. Първата група е групата на **потребителите на данни**, които се опасяват от качеството, своевременността и съпоставимостта. Немаловажен е и проблемът дали

---

* Д-р, асистент към катедра „Статистика и иконометрия“ в УНСС; e-mail: v_bozev@abv.bg.

¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:52016PC0551>.

информацията, която ще бъде получена, отговаря на бързите темпове на промени и покрива новите социални въпроси. Изследователите пък като част от потребителите се нуждаят от свързани и съгласувани масиви от статистически данни, за да подобрят получаваните оценки за въздействието на политиките. Втората група е групата на **изготвящите данни**, които са загрижени за разходите, необходими, за да предоставят исканата от потребителите информация, сроковете за представяне и качеството на информацията. Качеството в този аспект се свързва с процента на отговорилите респонденти, което вследствие на едновременно участие на респондентите в няколко изследвания увеличава натовареността им, намалява процента на отговорилите и влошава качеството на информацията.

Вследствие на посочените потребности Европейската комисия създава този регламент, чието предложение се очаква да бъде прието през 2017 или 2018 г. и да влезе в сила през 2019 година.

Посоченият регламент има два аспекта **цели: краткосрочни цели** - интегриране на няколко съществуващи регламента в областта на данните за европейската социална статистика, събрани чрез извадки; дефрагментиране на процесите за изготвяне, използвани за данните за европейската социална статистика, събрани чрез извадки, и подобряване на гъвкавостта на събирането на данни чрез въвеждане на законодателство на няколко нива; **дългосрочни цели** - гарантиране, че данните за европейската социална статистика, събрани чрез извадки, ще продължават да предоставят ценна информация за разработването на политики на ЕС и национални политики и подобряване на ефективността на мерките, използвани за събиране на данни за социалната статистика.

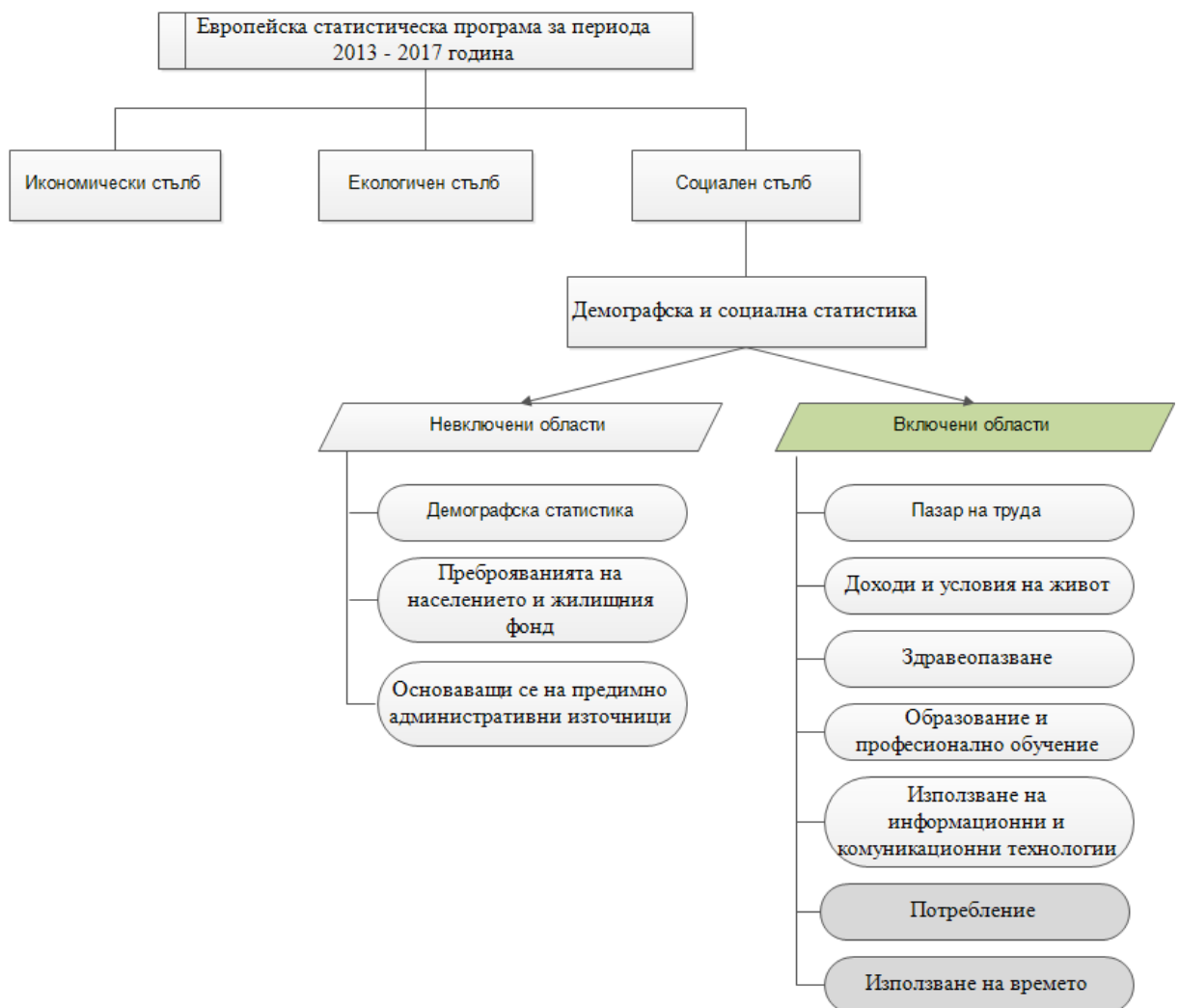
Тези цели трябва да доведат до изпълнение на следните **задачи**:

- подобряване на пригодността на данните за европейската социална статистика да отговарят на възникващите потребности от информация;
- повишаване на съгласуваността и съпоставимостта на данните за европейската социална статистика с цел осигуряване на по-високо качество;
- прилагане на иновативни подходи за намаляване на разходите за изготвяне и свързаната с отговорите тежест.

Обект на регламента е социалната статистика (социалният стълб), а **предмет** - интегрирането на съществуващите регламенти в областта на данните за европейската социална статистика, събрани чрез извадки.

Регламентът **обхваща** изследванията на европейската социална статистика, събрани от лицата и домакинствата чрез извадки (фиг. 1). От тази статистика са изключени демографската статистика, преброяванията на населението и жилищния фонд и статистическите данни, основаващи се предимно на административни източници.

Фиг. 1. Области, включени в регламента

Източник: Информация от Регламент COM(2016)551.

Включените области в този регламент са седем, като за всяка от първите пет области съществува отделен регламент. Това са изследването на работната сила (LFS), статистическите данни на ЕС за доходите и условията на живот (EU-SILC), изследването на образованието за възрастни (AES), изследването „Европейско здравно интервю“ (EHIS) и изследването на използването на информационно-комуникационни

технологии (ИКТ) в домакинствата (ICT-НН). Останалите две социални области са изследването на бюджетите на домакинствата (HBS) и хармонизираното европейско изследване на използването на времето (HETUS), които се основават на неформално отношение между държавите членки и Евростат. Настоящият регламент ще обедини всички седем социални области (под наименованието „европейска социална статистика“) в един общ регламент, който да осигури навременни и съпоставими данни между страните и изследванията. Общото между тези седем области е, че информацията за тях се събира от лица и домакинства чрез извадки и засягат социална област от статистиката. В България всички тези изследвания вече се провеждат, и то с висока периодичност.

Проблемите, които ще бъдат решени с европейската социална статистика, събирана чрез извадки, са:

- ще се дефрагментират данните от социалните изследвания, събрани чрез извадки;
- ще се придаде гъвкавост на методите, които се използват за събиране на данни за лицата и домакинствата.

Първият проблем ще бъде решен чрез два способа:

- в краткосрочен план - чрез консолидиране на съществуващите пет регламента (LFS, SILC, AES, EHIS и ICT-НН);
- в дългосрочен план - чрез интегриране на оставащите две изследвания (HBS и HETUS) към горепосочените.

Тези способи имат за цел да създадат по-голяма последователност в изготвянето и обработването на данни.

Вторият проблем ще бъде решен чрез статистическо програмиране, определено от Европейския парламент и Съвета, и гъвкавост в техническите елементи. Този подход ще помогне за повишаване на качеството на статистическата информация и ще даде възможност за използване на иновативни методи, които да подобрят приспособяването на информацията към потребителите. Очаква се тук да бъдат включени и някои допълнителни показатели, които да отговорят на новостите и с това да се придаде гъвкавост на информацията.

Сравнения и изменения

Комисията започва да използва регламент вместо директива, тъй като той установява едно и също законодателство в целия Европейски съюз, директно приложим е и не трябва да бъде внедряван в националното законодателство. Изграждането на един регламент за няколко изследвания в областта на социалната статистика ще доведе до хармонизиране на методологията и съпоставимост на информацията между страните.

За да се справи с проблема с информация, която да отговаря на новите течения в социалната статистика, се дава възможност да бъдат използвани допълнителни, по-рядко срещани събирания на микроданни за допълване на тези основни социални изследвания. Като цяло обаче регламентът дефрагментира информацията от седем изследвания в една рамка, което неминуемо води до агрегиране на информация.

Очаква се регламентът да намали финансовата и административната натовареност на респондентите, националните, регионалните и местните органи. Това ще бъде постигнато по-специално чрез: стандартизиране на понятия и методи, премахване на дублирането, намаляване на честотата на предоставяне на данни в някои области и по-широко използване на комбинация от източници в допълнение към изследванията.

Предвижда се общите разходи за тези изследвания да бъдат намалени, като се направи разграничение между разходи за проектиране, събиране и предоставяне на данни. По този начин с течение на времето ще се създаде картина за изменението на разходите по компоненти и ще се позволи изразяването на разходите в еквивалентни единици, например зает персонал или финансови ресурси. Така разходите могат да бъдат контролирани и сравнявани между държавите членки. Тези мерки са една предходна стъпка за създаване на хармонизирана рамка, която да обхваща цялата Европейска система от сметки (ЕСС) и да прави разлика между различните етапи на изготвяне на статистически данни.

От изброените три вида разходи най-голяма част е за етапа на събиране на данни и тази част обикновено заема около две трети от общите разходи. Регламентът предвижда създаването на еднократни разходи по този проект, които обаче да доведат до намаляване на общата стойност на изследванията. Той се опитва да подкрепи технологични или методични иновации или подобряване на административни източници, за да постигне тази цел. По-специално, тук се дава възможност за използване на алтернативни източници, както и на оценки, получени от моделиране на големи данни (Big Data), нашумели наскоро, които обаче още не се ползват у нас.

Регламентът подкрепя и възможността разходите на етап проектиране да бъдат увеличени, което да доведе до намаляване на разходите по събиране на данни.

Тъй като всички изследвания стъпват на основата на извадка от лица и домакинства, създаването на база, която да се използва многократно, също би довело до намаляване на разходите. Трябва обаче да се опише внимателно как е възможно да стане това, тъй като някои от изследванията (като EU-SILC и HBS) имат различен обхват, а други се провеждат през различни периоди на годината. От съществена важност е да бъде обяснено как ще се интегрират различията в обхвата и времето на изследванията.

За справянето с възможни трудности и промени Евростат предвижда дерогации, което да даде на страните повече време за приспособяване към новите условия и възможност за вариации в методологията, която в същото време гарантира качество и съпоставимост на информацията.

За да може да гарантира качеството и ефективността на данните от настоящия регламент, на Комисията се дават изпълнителни правомощия по отношение на техническите спецификации на конкретните масиви от данни, техническите елементи, когато те са общи за няколко масива от данни, техническите стандарти, необходими за улесняване на обмена и споделянето на информация между Европейската комисия (Евростат) и държавите членки, рамките на извадките, по-специално определянето на минималните изисквания към тях, реда, условията и съдържанието на докладите относно качеството, както и по отношение на всички дерогации. При упражняване на правомощията тези делегирани актове не налагат значително допълнително бреме или разходи за държавите членки или респондентите.

2. Сравнение и обща специфика на провежданите изследвания

Всяко социално изследване представлява една област, която включва няколко теми със свои подтеми. Включените теми са представени на фиг. 1.

Темите, които следва да бъдат обхванати, вече са включени в отделните изследвания на НСИ с изключение на първата тема, която е обща за всички области. Европейската комисия гарантира, че не повече от 20% от подробните теми и не повече от 10% от областите с годишна периодичност ще бъдат променени.

Що се отнася до характеристиките на извадките по различни области (табл. 1) българската статистика вече провежда изследвания в тези области и те не са пилотни. За някои области регламентът не посочва конкретни изисквания за извадката, но това не пречи ние да имаме вече установени такива. Като цяло регламентът няма да наруши

извадковите изследвания, извършвани от Националния статистически институт на България. В регламента са посочени минималните изисквания към извадките.

1. Характеристики на извадките по области

България	Област	Регламент
Стратифицирана двустепенна гнездова извадка. Извадката е ротационна ²	Пазар на труда	Извадката е ротационна
Извадката е ротационна от 4 години ³	Доходи и условия на живот	Извадката е ротационна от минимум 6 години
Двустепенна стратифицирана гнездова извадка ⁴	Здравеопазване	- ⁵
Двустепенна стратифицирана гнездова извадка ⁶	Образование и професионално обучение	-
Двустепенна стратифицирана гнездова извадка ⁷	Използване на информационни и комуникационни технологии	-
Двустепенна гнездова извадка ⁸	Потребление	Отчетните периоди, отнесени към единиците на извадката, се разпределят върху последователен период от дванадесет месеца
Двустепенна стратифицирана гнездова извадка ⁹	Използване на времето	Случайна извадка, разпределена върху последователни периоди от 12 месеца

Източник: Информация от НСИ и Регламент COM(2016)551.

Съставянето на един регламент ще създаде едни и същи технически спецификации за масивите от данни. Спецификациите включват: броя и описанието на променливите (фиг. 1); статистическите класификации; характеристиките на статистическите популации, единиците на наблюдение и респондентите; референтните периоди (табл. 2) и дати (табл. 3) и изискванията, свързани с географския обхват,

² Наблюдение на работната сила, НСИ.

³ Социално включване и условия на живот, НСИ.

⁴ Европейско здравно интервю, НСИ.

⁵ В регламента липсват предписания.

⁶ Образование и обучение на възрастни, НСИ.

⁷ Използване на ИКТ от домакинствата, НСИ.

⁸ Изследване на домакинските бюджети, НСИ.

⁹ Изследване на бюджета на времето, НСИ.

характеристиките на извадките (табл. 1), техническите аспекти на събирането на информация, редактирането и импутацията, претеглянето, измерването, оценяването и оценката на дисперсията, едни и същи стандарти за предоставяне, обмен и споделяне на информацията между Евростат и държавите членки. Стандартите ще обхващат понятия, процеси и продукти, включително данни и метаданни.

Разглеждайки периодичността на изследванията, няма изследване, което националната статистика да не провежда със същата или по-голяма честота от установената от регламента периодичност (табл. 2), което означава, че апробирането на предписаните периоди няма да затрудни социалните ни изследвания в тези области.

2. Периодичност на изследванията по области

България	Област	Регламент
Тримесечие		Тримесечие
1 г.	Пазар на труда	1 г.
4 г.		2 г.
		4 г.
		8 г.
1 г.	Доходи и условия на живот	1 г.
		2 г.
		3 г.
		6 г.
5 г.	Здравеопазване	6 г.
5 г.	Образование и професионално обучение	6 г.
1 г.	Използване на информационни и комуникационни технологии	1 г.
Тримесечие	Потребление	5 г.
1 г.		
10 г.	Използване на времето	10 г.

Източник: Информация от НСИ и Регламент COM(2016)551.

Що се отнася до сроковете на предоставяне на микроданните, от табл. 3 може да се види, че единствено изследването за доходите и условията на живот на годишна база би имало затруднение с упоменатите в регламента срокове. Във връзка с това обаче

НСИ предоставя данни по това изследване доста по-рано въз основа на предварително предоставяне на данни (early transmission) и на практика този срок почти е спазен.

3. Срокове за представяне на микроданните по области

България	Област	Регламент
Тримесечни - 12 седмици За други данни - 31 март	Пазар на труда	Първите три години: Тримесечни данни - 10 седмици За други данни - 31 март на следващата година След първите три години: Тримесечни данни - 29-о число на втория месец след референтното тримесечие, а за четвъртото тримесечие - 28 февруари За други данни - 15 март на следващата година За обобщаващи месечни данни - 25 дни след референтния месец
За годишни данни - февруари на отстояща година N+2 от изследването За четиригодишни данни - юли на отстояща година N+2 от изследването	Доходи и условия на живот	За годишни данни - до края на годината За шестгодишния период - до 31 октомври на следващата година
9 месеца	Здравеопазване	9 месеца
6 месеца	Образование и професионално обучение	6 месеца
5 октомври	Използване на информационни и комуникационни технологии	5 октомври
15 месеца	Потребление	15 месеца
¹⁰	Използване на времето	15 месеца

Източник: Информация от НСИ и Регламент COM(2016)551.

¹⁰ Не са предоставени микроданни на Евростат от последното изследване.

Заклучение

Коментираният регламент предвижда ново ниво на събиране и използване на информацията. Той цели обединение на няколко области от социалната статистика в един регламент, като по този начин ще бъдат включени и двете изследвания: използване на времето и изследване на домакинските бюджети, които към момента се основават само на неформални отношения. В допълнение към това към някои от досега съществуващите теми ще бъдат добавени въпроси или модули, които да отговарят на новите течения в социалните изследвания. Регламентът цели да постигне хармонизация на изследванията между страните и да повиши качеството и съпоставимостта на предоставяните резултати въз основа на по-ефективни и съвременни методи за събиране и изготвяне на статистически данни. За България този регламент няма да доведе до съществени промени в статистическите изследвания в социалната сфера, но е възможно тя да се възползва от предоставените ѝ дерогации за въвеждане на нови модули.

ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ:

Европейско здравно интервю, НСИ.

Използване на ИКТ от домакинствата, НСИ.

Изследване на бюджета на времето, НСИ.

Изследване на домакинските бюджети, НСИ.

Наблюдение на работната сила, НСИ.

Образование и обучение на възрастни, НСИ.

Регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на обща рамка за европейските статистически данни за лицата и домакинствата, основани на индивидуални данни, събрани чрез извадки, Брюксел, 2016.

Социално включване и условия на живот, НСИ.